



„Atlantisz elveszett, Trianon egy kabaré! Magyar delfineket!”¹

Bevezetés a hungarofuturizmusba

A hungarofuturizmus (továbbiakban HUF) egy olyan művészetközi mozgalom, mely a magyar nemzeti identitást próbálja az önkolonizáló nacionalista narratívákkal szemben újragondolni. Az afrofuturizmushoz hasonlóan itt is egy identitáspoétikai képzeletgyakorlatról van szó, mely a kisebbségi identitással való radikális túlazonosulásra épít. De ez a Miénk, csakis a Miénk, hiszen, aki magyar velünk van, és „aki nem velünk van, az is velünk van.”² A magyarságtudat hegemon és kizárásokra építő elbeszéléseivel szemben tehát egy alternatív magyarságtudat, a *posztmagyarság*³ felfedezése a cél. A posztmagyarságba való hungarofuturista átlépés kulcsa egy deleuze-i értelemben vett metamorfózis, az úrlénnyé válás. Ebben a xenoesztétikai átalakulásban a nemzeti identitás önidegensége és önazonossága közti harmadik teret lakják be a hungarofuturisták, amikor a kivételesség túlhajszolása által nem csupán a geopolitikai, hanem a humánideológiák is dekonstruálódnak. A nemzet eredetének kilövése az Űrbe, a nemzet idejének fellazítását is jelenti, hiszen a történelem képzeletgyakorlattá való átalakítása olyan téridőzavart hoz létre, mely megnyitja a magyar táj jelenébe való beavatkozást – a fiktív múlt és a fiktív jövő felől egyszerre.

Az anakronisztikus praxis a téridőben utazó posztmagyarok gyakorlata. „A „posztmagyar” nem új. A „posztmagyar” radikálisan nem új. A posztmagyar régivé-, nem újjáépítéssel újít; a házat és a lét házát, a nyelvet is szüntelenül átépíti... radikálisan annak van tudatában, hogy régi, sőt archaikus téglákból is átépítettben lakik. Önmaga át- és átértelmezésének története. Nem egy dolog neve, se nem tulajdonsága, hanem cselekvés, vagy annak logikája.”⁴ Nem pusztá eszképzizmus, nem a táj pereméről való lelépés, hanem a táj újraépítése a *régiben*, a *régiből*, mely már mindig is konstrukció volt. Ez a vonás különbözteti meg a HUF-ot a történeti futurizmus militáns időfelfogásától, hiszen a posztmagyar radikálisan nem-új-volta az „új” avantgárd metafizikájával is ironikus viszonyban áll, mert a múlt eltörlése és az utópiába való előreugrás helyett itt inkább egy *téridő-burok* létrehozásáról van szó. A forradalmi jóslatokkal és a passzéizmussal szemben tehát a HUF egyfajta kísérteties retrofuturizmust működtet, vagyis a visszatérés és az ismétlés által termeli a különbözőségek anakronisztikus kódjait.

Az Űrbe-való-kivetődés és az Űrből-való-visszatérés téridő-hurka nem a Föld történelmétől való búcsúzás, hanem a történelem és világ szétváltságának felmuta-

tása. A posztmagyar a Föld és az Úr metszéspontjában kutat, értelmez és gyakorolja xenopolitikáját, akár egy ufonauta, aki nem valami transzcendens „titok”, hiszen épp tevékenysége, a Föld életébe való átlátszatlan és kiismerhetetlen beavatkozása által tesz szert távollétszerű jelenlétre. A hungarofuturista fantomállapot ambivalens aktivitás, mely a Derrida-féle *kísértetképzéssel* (spectro-poétique) áll rokonságban, miszerint a posztmagyar is „látogatja” a magyarságot, akárcsak a kísértet az élők birodalmát. „Látogatás látogatást követ, minthogy visszatér, hogy lásson minket, és mivel a *visitare*, a *visere* (lát, vizsgál, szemlél) gyakorító alakja egy látogatás gyakoriságát (*fréquence*), ismétlődését vagy visszatérő mivoltát fejezi ki. Nem mindig nagylelkű jelenés vagy egy baráti látomás pillanatát jelöli, jelenthet szigorú felügyeletet vagy erőszakos kutakodást is. Kitarot zaklatást, engesztelhetetlen ráakaszkodást (*concaténation*). A kísértetjárás társasági modorra, eredeti stílusa, hadd emlékeztessünk rá ismét, ezt az ismétlődést szem előtt tartva, a gyakori látogatás (*fréquentation*).”⁵ A kísértetképzés anakroniája a jelenvalónak szétváltsága a jelenlétben, a jelen időnek a nem-egyidejűsége önmagával, vagyis a fantom ideje. A hungarofuturisták ebben a fantomidőben látogatják a magyarokat az Űrből, ami a történelem szempontjából a vissza és az előre közti szakadás belakását és felügyeletét jelenti. Ez a megbontottság a szinguláris nemzeti történelem elbeszélhetőségét is gátolja, ugyanakkor a megzavarodás nem feltétlenül reaktív, ha a Történelem „igaz” mivoltát vagy „igazságosságát” egy kollektív trauma szabályozza. A megbontódás ebből a szempontból lehet a trauma szimptomája (a nemzet nem-egyidejűsége önmagával), de lehet a trauma felnyílása, eszkalálódása és túlsordulása, mely az újraidőzítés lehetőségét is magában rejt.

„Mindenesetre, ha létezik olyan, hogy „nemzeti tudat”, akkor szerintem létezik olyan is, hogy „nemzeti tudattalan”, s engem ez kicsit jobban érdekel, mint a nemzetképek. Mutatja, hogy nem nemzetkép van, hanem nemzetgép, amely működik akkor is, ha te speciel nem akarod. Mert ez a nemzeti tudattalan határozza meg a nemzeti tudatot. Azt, hiszed ura vagy, s nehogy későn jöjj rá, hogy nem is. És a nemzeti tudattalan egy olyan szimbolikus hely, ahol, ha akarunk, nyomára bukkanhatunk a különféle kollektív traumáknak, elfojtásoknak. (...) Kezdetben volt a trauma, a seb, a diszkontinuitás, és nem voltak nemzetek, nemzedékek, genealógiák és generációk. Az eredet túl van a kronológiai kezdeten: egyszerre múlt előtti őseredet, és mindig is potenciálisan jelenvaló, anakronikus idő. Az organikus nemzettest és organikusan fejlődő nemzeti történelem ezért nemzetgép, egy olyan művi protézis retorikája, logikája, politikája és jogi normatívása, mely egy nálánál eredendőbb hiányt igyekszik kényszeresen pótolni.”⁶ Borbély András esszéje

szerint a nemzeti tudattalan gépszerű működéséből, mely egy eredendő hiány „pótlására” törekszik, konstruálódik a nemzetgép retorikája, mely a nemzeti tudatot és a nemzetképeket protézis gyanánt konstruálja. Az organikus nemzettest és az organikus nemzeti történelem a nemzetgép alkatrészei, melyek a trauma munkálkodásából nyerik energiájukat.

A nemzetgép megbontása, kisajátítása és újraprogramozása itt a feladat, mely a „mindig is potenciálisan jelenvaló, anakronisztikus idő” megidézése által megy végbe a posztmagyar téridő-taktikákban. Az anakronizmus egyfajta géprombolás, de nem a kalapáccsal való filozofálás destruktív módján, hiszen nem a gépezet elpusztítása a lényeg, ehhez nincsenek meg az erőforrások. A kalapács a gép működésének a felderítését szolgálja, tesztelést, ellenőrzést, felügyeletet, gondozást, adott esetben *túlazonosulást*. A nemzetgép ideológiai háztartása birtokolja a hatalmi technológiákat, vagyis a nemzeti idő birodalmi fennhatósága a nemzeti tudattalan kolonizálásán alapul. A hungarofuturista látogató „kikopogtatja” – akár egy Poltergeist – a tudattalan és a tudat közti protézis-struktúrát, hogy megszállás által eltérítse a gépezetet. Ehhez persze szeretni is kell a gépet, a Nagy Nemzeti Technológiát, hiszen a szétzilálás és összekuszálás taktikai érzéki bevonódást követelnek. Ez a hungarofuturista hazaszeretet definíciója: a nemzetgép irritációja a kalapács erotikájával.



A túlazonosulás fantomtaktikáját Žižek elemzi megvilágító erővel, amikor a szlovén Laibach együttes, és a hozzá kötődő IRWIN művészcsoport tevékenységét tárgyalja.⁷ A Laibach és az IRWIN politikai esztétikája a sztálinizmus, náciizmus, a Blut und Boden-ideológia agresszív és inkonzisztens hibridjeként írható le, mely a liberális/baloldali kritika szempontjából a totalitáriánus rítusok ironikus imitációjaként értelmeződött. Ez az interpretáció ugyanakkor állandó szorongással terhes, hiszen esszencialista gyanakvással folyamatosan az ironikus distancia, a parodisztikus szerep és a „valódi” identitás közti távolságtartás struktúráját kémleli. Az értelmezők letisztult pozíciókat követelnek egy olyan játéktérben, ahol a játék energiája épp a tisztátalanságból megidézéséből ered, mely egyként zavarba hozza az adott ideológiát igenlők és opponálók táborát. Erre reagálva írja Žižek, hogy a Laibach művészete nem „válasz”, vagyis nem egy bebiztosított ideológiai front felől adott (válasz)reakció, hanem a pozíciók, frontok és distanciák irreguláris összezavarása, vagyis nyitott „kérdés”. A Laibachféle kisajátítás szubverzív ereje ugyanis abból fakad, hogy leleplezi a rendszerideológia kettős természetét, mert felmutatja a hétköznapokat reguláló „nyilvános” törvény mögötti obszcén kódot. Az elrejtett, leplezett, „éjszakai” transzgresszióval túlazonosulva viszi színre a totális rendszer titkát, vagyis azáltal szórja szét a hatalom obszcén szuperegóját, hogy radikális eminensként saját határain túlra hajszolja annak retorikáját. Ez az elnyomás elnyomása, amikor az ideológia nappali és éjszakai oldala közti parazitisztikus paktumot megtöri az éjszaka túlcsoordulása. A HUF hasonló módon bánik a nemzetgéppel, hiszen nem elégszik meg a nemzeti kiválasztottság geopolitikai retorikájával, hanem

– eminens módon – a kiválasztottság kozmikus narratíváját sajátítja ki, miközben a magyarság genealógiáját a szíriuszi eredettel köti össze.

A HUF mint mozgalom születése 2016. március 15-re tehető, amikor a berlini CHB ünnepi programjának keretében lett bemutatva egy hungarofuturista Juhász Ferenc hommage-performansz. Juhász Ferenc a mozgalom egyik „kisajátított” védőszentje, de a HUF nemzeti pantheonja rendkívül rugalmas, Kátóna Józseftől Hernádi Gyulán át Molnár Gergelyig számos kiváló hungarofuturista gazdagítja sorainkat. 2016 óta számos esemény történt a mozgalom életében, ezek közül mindenképp ki kell emelni a 2017-es napforduló-rituálét, mely az első igazán jelentős kollektív és művészetközi eventként került be a hungarofuturista krónikákba, de 2017 december 22-én jelent meg a Technologie und das Unheimliche gondozásában a *Hungarofuturista Kiáltvány* is, mely a mozgalom esztétikai ideológiájának kidolgozásában jelentett fontos állomást. A Kalligram folyóiratnak hála első alkalommal nyújthatunk ízelítőt az egyre hevesebben burjánzó hungarofuturista irodalomból. A nemzetgép irritációja ezen a területén is gazdag esztétikai praxist eredményezett, melynek első gyümölcseivel találkozhat most az olvasó. ■ ■ ■

Nemes Z. Mórió (Ajka, 1982): költő, esztéta. Legutóbbi könyve: *Képköltő elevenség. Esztétika és antropológia a humanitás határvidékén* (ELTE BTK Filozófiai Intézete, L'Harmattan, Magyar Filozófiai Társaság, 2015).

JEGYZETEK

- Miklós-völgyi Zsolt és Nemes Z. Mórió (2018) *Hungarofuturista Kiáltvány* 1.1.5.. [továbbiakban HUF Kiáltvány] link: <http://www.litera.hu/hirek/hungarofuturista-kialtvany>
- HUF Kiáltvány 2.5.
- A hungarofuturizmus az alternatív magyarságtudat dekolonizáló víziója mentén kapcsolódik a szegedi deKON-csoport posztmagyar-
- diskurzusához. Vö. Kovács Sándor-Odorics Ferenc: *Posztmagyar*, Ictus, Szeged, 1995.
- Kovács Sándor: *Mi az hogy posztmagyar? (Mi az, hogy! posztmagyar!) (Mi az? Hogy?)* in: pompeji, 1992/2, 67–76, 70.o.
- Jacques Derrida: *Marx kísértetei*, fordította Borros János, Csordás Gábor, Orbán Jolán, Jelenkor Kiadó, 1995, 111.o.
- Borbély András: *tisztátalan / tisztátalan / tisztátalan nemzetGép*, in: <http://aszem.info/2017/05/tisztatalan-tisztatalan-tisztatalan-nemzetgep/>
- Slavoj Žižek: Why Are Laibach and Neue Slowenische Kunst Not Fascist?, in: uő: *The Universal Exception*, Continuum, London, 2006, 63–66.o.